

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เยาวชนไทยนับตั้งแต่สถานการณ์ของครอบครัวไทยที่พบสัญญาณบ่งบอกถึงความอ่อนแอที่น่าวิตกเด็กเหินห่างจากครอบครัวและอยู่ในสภาพครอบครัวแตกแยกมากขึ้น กระแสบริโภคนิยมที่เป็นตัวเร่งให้เกิดวัฒนธรรม กิน ดื่ม ซื้อมีและตกเป็นทาสสื่อโฆษณาต่างๆ ปัญหาด้านความเสื่อมทางจริยธรรมที่พบว่าเด็กมีแนวโน้มที่จะห่างไกลจากสถาบันศาสนา และชาติที่พึงทึ่งใจมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้มีส่วนสำคัญยิ่งในการหล่อหลอมเด็กและเยาวชนให้เติบโตขึ้น ตลอดจนมีแนวโน้มที่จะดำเนินชีวิตอย่างแปลกแยก สับสน ไม่เข้าใจตนเอง ไม่เข้าใจผู้อื่นสอดคล้องกับกนกทิพย์ ไชยศิริกล่าวว่า สื่อสารในสังคมยุคปัจจุบันมักเป็นปัญหาที่เกิดจากการดำเนินชีวิตของเยาวชนความเป็นจริงในปัจจุบันนี้แม้กระทั่งในอดีตและอนาคตเยาวชนมีการพัฒนาไปตามวัยส่วนสื่อสารก็มีการพัฒนาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการนำอินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา เพราะว่าอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อสารที่ช่วยให้ผู้รับข่าวสารเข้าถึงข้อมูลได้มากและสะดวกรวดเร็วช่วยให้การเรียนรู้แบบ Self Center มากขึ้นรวมถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจซึ่งจะไม่มีปัญหาเพียงแต่ช่วยบรรเทาลดปัญหาให้เหลือน้อยที่สุดได้อย่างไร โดยเฉพาะเยาวชนใช้การสื่อสารให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จะทำให้มีการพัฒนาเจริญก้าวหน้าทำให้ประเทศชาติเจริญต่อไป^๑ และสอดคล้องกับศุภเดช สุทธิพงศานุสสัยได้กล่าวว่า อันตรายที่เกิดขึ้นจากใช้อินเทอร์เน็ตกับเด็กและเยาวชนในสังคมยุคปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมการค้ามนุษย์ การล่อลวงความรุนแรงในสังคมและครอบครัว ปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมีการถูกละเมิดรุนแรงซับซ้อนยุ่งยากต่อการแก้ไขมากขึ้นเรื่อยๆ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทยมากขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชนเข้ามาใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดังกล่าวกันอย่างมากมาย บทบาทของคอมพิวเตอร์ที่นำมาซึ่งประโยชน์ทางการศึกษาค้นคว้าหาความรู้การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รวมถึงสิ่งบันเทิงต่างๆ ผ่านสื่อทางอินเทอร์เน็ตจนทำให้เด็กและเยาวชนทั้งหลายมีโลกใหม่ที่ไร้พรมแดนไร้ขอบเขตการควบคุมดูแล^๒

ปัญหาของเยาวชนในปัจจุบันจะเห็นความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับการพัฒนาเทคโนโลยีซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ อรุณี ศรีระโสกล่าวว่า อันตรายที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนจากโลก

^๑ กนกทิพย์ ไชยศิริ. การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อประโยชน์ในการเรียนการศึกษาในปัจจุบัน, (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖).

^๒ ศุภเดช สุทธิพงศานุสสัย,เปิดโปงภัยมืดบนอินเทอร์เน็ต, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไบลาน, ๒๕๕๗), หน้า ๑๒.

อินเทอร์เน็ตมีหลายรูปแบบ เช่น การเผยแพร่สื่อลามกอนาจารผ่านทางอินเทอร์เน็ต ปัญหาการเล่น เกมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ที่มีความรุนแรง ปัญหาเล่นการพนันเด็กถูกชักจูงให้ไปเข้าสู่อการพนัน การ ล่อลวงผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทยเด็กและเยาวชนถูกล่อลวงไปในทางเสื่อมเสีย การค้าประเวณีติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตชักชวนการซื้อขายสินค้าอันตราย เช่น ยาปลูกเชื้อส ปัน เครื่องซ็อตไฟฟ้า ซึ่งเด็กสามารถซื้อหาผ่านทางอินเทอร์เน็ต การเผยแพร่การทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย เช่น สอนวิธีการโจรกรรม สอนการจัดแะรยยนต์ทำให้เด็กอยากรู้อยากเห็นนำไปทดลองทำ สอน วิธีการทำระเบิดเป็นอันตรายมาก เด็กและเยาวชนติดอินเทอร์เน็ตอย่างรุนแรงทำให้ไม่อยากเล่าเรียน ศึกษาจนส่งผลเสียต่อการเรียน^๓

ขณะโอภาส สะพานทอง ได้อธิบายว่า ผู้ปกครองที่มีเด็กและเยาวชนอยู่ในความ ควบคุมดูแลต้องเข้าใจถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นและควรหันเข้ามาสอดส่องดูแลการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต อย่างใกล้ชิดควรให้คำแนะนำการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น ผู้ปกครองควรทำ ความเข้าใจให้ความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นการป้องกันเด็กและเยาวชนจาก เว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม อย่าปล่อยให้เด็กและเยาวชนใช้อินเทอร์เน็ตเพียงลำพังควรเข้ามาดูแลให้ คำแนะนำการใช้อย่างเหมาะสม เมื่อเด็กและเยาวชนมีปัญหาที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้ปรึกษา และขอความช่วยเหลือ^๔

ในสถานการณ์เช่นนี้สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงต้องมีการพัฒนาทางด้าน จิต คือ อารมณ์ที่เข้ามากระทบทางหู ตา จมูก ลิ้น กายและใจ ซึ่งสอดคล้องคำอธิบายของ พระพรหม คุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวว่า การฝึกจิตสมาธิให้เกิดมีสติปัญญาที่รู้เท่าทันต่อความโลภ ความ โกรธ ความหลงที่เกิดขึ้นภายในตัวนักเรียนเอง และมีปัญญาสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเข้ากับ ผู้อื่นได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับเจตนาแรงจูงใจของการทำความดีเพื่อคุณภาพของจิตใจที่มีความสุข เมื่อมีความรู้ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดมีไหวพริบสามารถแก้ไขปัญหาได้และรู้เท่าทันต่อสภาพสิ่งแวดล้อมกับโลก และชีวิตตามธรรมชาติอย่างในปัจจุบันที่เรียกว่ากระแสโลกาภิวัตน์การมีเป็นอยู่ที่ตีมีประโยชน์ เกื้อกูลต่อการพัฒนาจิตปัญญาความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคมโดยรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมความสามารถศึกษาเล่าเรียนรู้จัก พึ่งตนเอง และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง^๕

การศึกษาจิตปัญญาตามแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต)อธิบายว่า ปัจจัย สำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ให้มีจิตใจและสติปัญญา ด้านคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม เพื่อให้มีความรู้ที่จะสามารถพัฒนาตนเองและสังคมพร้อมกับมีการส่งเสริมการศึกษาและการประกอบ อาชีพอันเป็นกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศชาติ^๖ ดังนั้น ในการพัฒนาคนจะต้องให้ได้รับ

^๓ อรุณี ศรีระโส, “การวิเคราะห์พฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย”, **วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารจิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖).

^๔ ชินะโอภาส สะพานทอง, “ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นสำหรับเด็ก”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๖).

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, หน้า ๔๕.

^๖ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, หน้า ๗๕.

ความรู้ทางด้านวิชาการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับต้นระดับกลางและระดับสูงจนถึงขั้นได้รับการศึกษาถึงระดับชั้นอุดมศึกษา เนื่องจากบุคคลเหล่านี้จะเป็นสรรพกำลังและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าในอนาคต หากบุคคลในประเทศขาดการพัฒนาในด้านการศึกษาจะทำให้การพัฒนาต่างๆ ที่จะขาดหายไปในอนาคต ดังนั้น จึงนับได้ว่าปัจจัยที่สำคัญจะต้องพัฒนาจิตปัญญาตามแนวพุทธจิตวิทยา มีบุญกิริยาวัตถุ ๓^๗ และสังคหวัตถุ ๔^๘ เป็นต้น ควบคู่กันไปกับการศึกษาทุกสาขาอาชีพ และไม่อาจปฏิเสธได้ว่า การศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมจะทำให้มนุษย์มีสติปัญญาจิตใจสูงขึ้นกล่าวได้ว่าเมื่อได้รับการพัฒนาด้านจิตใจตามแนวพุทธวิทยาจะทำให้คนทุกระดับชั้นของประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดีมีอาชีพที่มั่นคงในชีวิต^๙

ค่านิยมสิบสองประการเป็นค่านิยมที่นายกรัฐมนตรีพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชาได้มอบให้กับคนไทย โดยเป็นการนำค่านิยมที่ดีซึ่งคนไทยล้วนชื่นชมมาช้านาน รวมทั้งพระราชดำริสอนใจที่สำคัญมารวบรวมและเรียบเรียงให้จำง่าย เพื่อนำไปปฏิบัติเป็นกิจวัตรเป็นการสร้างมาตรฐานที่ดีในสังคมไทย “ค่านิยมสิบสองประการ”^{๑๐} ให้กับเยาวชนและบุคคลทั่วไปในวาระแห่งความสุขขึ้นปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๘^{๑๑}มีดังนี้

๑. ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
๓. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์
๔. ใฝ่หาความรู้หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม
๕. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
๖. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแบ่งปัน
๗. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
๘. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่
๙. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๑๐. รู้จักดำรงงานอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อจำเป็นมีไว้พอกินพอใช้ถ้าเหลือก็แจกจ่ายและพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
๑๑. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลสมีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา

^๗ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๓๐.

^๘ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๗, อง.อภุฎก (ไทย) ๒๓/๑๑๔/๒๒๒.

^๙ เปรมจิตร ศิริสานต์, “การศึกษาองค์ประกอบของแรงจูงใจในการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง”, *วิทยานพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖).

^{๑๐} วิชุดาจินดา และคณะ, *หนังสือเรียนกิจกรรมรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖*, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๗), หน้า ๕๕.

^{๑๑} ทิศนา ขมมณี, *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*, กรุงเทพมหานคร: เมธีพิปส์, ๒๕๕๖), หน้า ๗.

๑๒. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติมากกว่าประโยชน์ของตน

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุงพ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๕๙ เน้นยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ยึดทางสายกลางอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักพอประมาณอย่างมีเหตุผล เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืนและการบูรณาการแบบองค์รวมที่ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมี “ดุลยภาพ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม เป็นแผนที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬากับการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งเชื่อมโยงการพัฒนาการศึกษากับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ศิลปะ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยคำนึงถึงการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและยังมีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งพัฒนาชีวิตให้มนุษย์มีจิตใจสูง มีสติปัญญา มีความรู้คิดและมีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถให้อยู่ในสังคมได้^{๑๒}

แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเป็นการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติได้แสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายการพัฒนาการศึกษาในอนาคต จึงเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางด้านการจัดการศึกษาการส่งเสริมฟื้นฟูศาสนาและการดำรงรักษาศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาในอนาคตโดยรวบรวมการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารจัดการเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแผนการพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางพัฒนาการศึกษาที่อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ^{๑๓}

แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาได้จัดทำขึ้นเป็นแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ซึ่งได้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การศึกษาแห่งชาติ สำหรับเป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการ/หน่วยงานในสังกัด โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน เพื่อสร้างผลผลิตผลลัพธ์ให้เกิดกับผู้เรียนได้อย่างมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) และยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ซึ่งได้ระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ของกระทรวงศึกษาธิการที่สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศได้ทั้งความมั่นคง เศรษฐกิจสังคมและการบริหารจัดการได้อย่างเป็นรูปธรรม^{๑๔}

แนวคิดจากที่ได้ศึกษาของ สุภาวงศ์ จันทวานิช กล่าวว่า สถิติกลุ่มเสี่ยงเด็กในประเทศไทยมีจำนวนลดลงอย่างมีนัยสำคัญในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ ๑๘๒ ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่

^{๑๒} คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๕๙, (กรุงเทพมหานคร : อรรถพลการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๕๘.

^{๑๓} คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๕๙, (กรุงเทพมหานคร : อรรถพลการพิมพ์, ๒๕๕๖), หน้า ๕๘.

^{๑๔} กระทรวงศึกษาธิการ,หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๘), หน้า ๑๙.

เลวร้ายของการใช้แรงงานเด็กใน พ.ศ. ๒๕๔๔ และอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ ๑๓๘ ว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้จ้างงานได้ใน พ.ศ. ๒๕๔๗ นอกจากนี้ การขยายการศึกษาภาคบังคับจาก ๖ ปี เป็น ๙ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๔๕ และเพิ่มเป็น ๑๕ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๕๒ ทำให้เด็กอยู่ในโรงเรียนนานขึ้น ข้อมูลการทำงานของเด็กแสดงให้เห็นว่าลูกจ้างเด็กจากการตรวจสอบแรงงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานทั่วประเทศ พบว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔ มีจำนวน ๑๙,๐๗๔ คน และได้ลดลงเหลือ ๑๔,๙๗๒ คนใน พ.ศ. ๒๕๕๕ เช่นเดียวกับข้อมูลลูกจ้างเด็กที่เป็นผู้ประกันตนจากสำนักงานประกันสังคม พบว่า ที่มีจำนวน ๕๐,๒๓๙ คน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔ และได้ลดลงเหลือ ๒๐,๔๖๕ คนใน พ.ศ. ๒๕๕๕^{๑๕}

กลุ่มเสี่ยงเด็กไทยที่น่าเป็นห่วงเช่นกัน เนื่องจากกระทำผิดเป็นจำนวนมากและหลายรูปแบบ ซึ่งไม่ใช่เฉพาะการกระทำผิดทางศีลธรรมเท่านั้นแต่ยังเป็นการกระทำผิดกฎหมายฐานความผิดที่เพิ่มมากขึ้นจนน่าเป็นห่วงคือ มีการใช้เด็กเป็นเครื่องมือในกระบวนการค้าและแสพยาเสพติด โดยเฉพาะในสถานศึกษาพบว่า มีเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด^{๑๖} และยังมีสถิติยืนยันพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ ศรีสันติสุขกล่าวว่า จำนวนสถิติคดีเด็กและเยาวชนในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๖ จากข้อมูล โดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ๒๕๕๘ มีข้อมูลแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องของเด็กที่เป็นผู้เสพ/ใช้ยา ซึ่งมักจะเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะเข้าสู่วงจรของการถูกใช้เป็นเครื่องมือของการผลิตและขนส่งยาเสพติดที่ถือว่าเป็นรูปแบบที่เลวที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากไม่เพียงแต่เด็กจะเสียโอกาสทางการศึกษาเป็นระยะเวลานานแต่ยังถูกตั้งข้อรังเกียจจากสังคมไปตลอดชีวิตส่งผลให้วิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปเพราะเด็กเหล่านี้ต้องจำขังอยู่ในเรือนจำเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นประชากรที่ด้อยคุณภาพ ถ้าปล่อยให้เป็นเช่นนี้เป็นระยะเวลานานประเทศก็จะขาดบุคลากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ^{๑๗}

๑. ประชากร เพศ จากผลการสนทนาข้อมูล พบว่า แรงงานเด็กไทยรวมทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความเสี่ยงในรูปแบบของลักษณะที่แตกต่างกันเพศชายเสี่ยงต่อการบังคับใช้แรงงานหนักอย่างเต็มรูปแบบ/ทำงานเสี่ยงสุดแสนลำบากเสี่ยงต่อการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนเพศหญิงเสี่ยงต่อการถูกบังคับใช้ แรงงาน การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ และงานรับใช้ภายในบ้านที่เสี่ยงต่อการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

๒. อายุ จากข้อมูลการสนทากลุ่ม พบว่าในแต่ละช่วงอายุมีการที่แสวงหาผลประโยชน์จากแรงงานเด็กในรูปแบบที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุ ๐-๕ ปี ถูกบังคับให้ประกอบอาชีพขอทานอายุ ๖-๑๐ ปี ถูกบังคับให้ขายของตามสถานที่ต่างๆ ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน เช่น ร้านอาหาร สถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น อายุ ๑๑ ปี ขึ้นไป เป็นช่วงที่ร่างกายเจริญเติบโตสามารถใช้แรงงานได้ทุก

^{๑๕} สุภางค์ จันทวานิช, **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๒๑.

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒.

^{๑๗} สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, **สังคมวิทยาภาวะสูงอายุ: ความเป็นจริงและการคาดการณ์ในสังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๗๖.

รูปแบบ แต่ลักษณะของงานอาจจะไม่หนักมากเท่าช่วงอายุ ๑๕-๑๘ ปี ซึ่งช่วงอายุนี้นี้สามารถทำงานหนักทุกชนิดได้เต็มรูปแบบ

๓. เชื้อชาติและสัญชาติจากข้อมูลการสนทนากลุ่ม พบว่าแรงงานเด็กในส่วนทุกภูมิภาคมีหลายเชื้อชาติภาคเหนือมีแรงงานเด็กไทย เด็กต่างชาติ เด็กชาติพันธุ์และเด็กไร้สัญชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแรงงานเด็กไทยและเด็กต่างชาติ ภาคกลาง ส่วนใหญ่เป็นเด็กต่างชาติที่ติดตามพ่อแม่ ภาคใต้มีแรงงานเด็กไทยและแรงงานเด็กต่างชาติ^{๑๘}

๔. สังคม ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า ประเทศไทยใช้เกณฑ์อายุของเด็กที่ถูกจ้างงานลักษณะงานที่เด็กทำ ซึ่งต้องอาศัยกฎหมายคุ้มครองแรงงานหรือบรรทัดฐานของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศเป็นเกณฑ์สำคัญในการอ้างอิง เช่น งานที่เด็กทำได้ (Child work) หรือแรงงานผู้เยาว์ (Child worker) ที่เป็นแรงงานที่ทำงานปลอดภัยและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานและกฎหมายประกันสังคมเป็นงานที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาและเป็นงานที่เกื้อหนุนให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่ดีในเบื้องต้นของชีวิตการทำงาน ในขณะที่สากล เป็นการกำหนดเน้นสภาพแวดล้อมในการทำงานหรือเงื่อนไขการจ้างงานที่เลวร้าย ซึ่งสังคมยอมรับไม่ได้เป็นสิ่งที่กำกับควบคุมกับอายุเด็กที่ทำงานส่งผลให้ลักษณะงานที่เด็กทำมีการใช้คำอธิบายที่แตกต่างกันตามแนวคิดของแต่ละหน่วยงาน^{๑๙}

๕. ผลจากการจัดเก็บข้อมูลทางด้านจำนวนสถานการณ์ของแต่ละหน่วยงานแตกต่างกัน พบว่า การใช้แรงงานเด็กข้อมูลจากการศึกษาวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง สะท้อนว่าแรงงานเด็กในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เด็กในยุคนี้จึงเป็นแรงงานในภาคเกษตรเพื่อช่วยพ่อแม่ทำงานเนื่องจากวัฒนธรรมไทยสอนให้ลูกต้องรู้จักช่วยเหลือตัวเองและทุกคนในครอบครัวต้องช่วยกันทำมาหากินเพื่อตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ การใช้แรงงานเด็กในยุคนี้จึงเป็นเพียงการทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวพ่อแม่และผู้ปกครองซึ่งเป็นวิถีชีวิตของสังคมไทยด้านเศรษฐกิจระหว่างสังคมเมืองและชนบทภาครัฐจะมีวิธีแก้ไขปัญหานี้กันอย่างไร^{๒๐}

จากแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษา สถิติกลุ่มเสี่ยงเด็กไทย สถิติจำนวนคดีเด็กและเยาวชนผลการสนทนากลุ่มเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับเด็กหน่วยงานทุกระดับต้องดำเนินการแก้ไขเป็นการเร่งด่วน โดยเฉพาะการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ จึงต้องกำหนดแนวทางด้านการจัดการศึกษาทุกระดับ การส่งเสริมฟื้นฟูศาสนา ศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีโดยร่วมกับการวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติมาบริหารการจัดการและพัฒนาการศึกษามุ่งไปสู่ความต้องการให้สำเร็จเกิดขึ้นในอนาคตตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติที่อันพึงประสงค์ต่อไป^{๒๑}

^{๑๘} บัลลังก์โรหิตเสถียร และนวรรตน์รามสูตร, นโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหาความรุนแรงต่อเด็ก, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๘), หน้า ๒๔.

^{๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖.

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘.

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐.

จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียรกล่าวว่า การศึกษาด้านจิตปัญญาเป็นการเรียนรู้อย่างใคร่ครวญ โดยเน้นการพัฒนาสติปัญญาความคิดทางจิตใจและอารมณ์ภายในตนเองอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้หยังรู้และรู้คิดในตนเองและรู้คุณค่าของสรรพสิ่งต่างๆ โดยปราศจากอคติเกิดความรักความเมตตาสงสาร อ่อนน้อมถ่อมตนมีจิตสำนึกในการกระทำสิ่งที่ดีต่อส่วนรวม และสามารถเรียนรู้สิ่งที่คิดได้และประยุกต์เชื่อมโยงกับศาสตร์ต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมและมีคุณค่าด้วยเหตุนี้จิตปัญญาจึงเป็นทั้งแนวคิดทางด้านสติปัญญาและแนวปฏิบัติที่มีจุดมุ่งให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในระดับต่างๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงภายในและภายนอกตน การเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรและการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงเล็กๆ น้อยๆ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้งโดยจิตปัญญาศึกษาเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติ ส่วนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นเป้าหมาย โดยเป็นการขยายจิตสำนึกผ่านกระบวนการเปลี่ยนมุมมองของเรื่องราวต่างๆ ในการสัมผัสได้ถึงความรู้สึกได้จิตนึกเพื่อพัฒนามนุษย์ให้เชื่อมกับจิตปัญญาศึกษาสู่การพัฒนาการเรียนรู้ที่ยั่งยืน^{๒๒}

การเรียนรู้ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการอธิบายว่า การพัฒนาศักยภาพของบุคคลและสังคมเป็นการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ความเจริญรุ่งเรืองในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การเรียนของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไปในเรื่องประสบการณ์ความต้องการ ความรู้วุฒิภาวะความถนัดของงานและความรับผิดชอบ^{๒๓}การเรียนรู้สำหรับนักเรียนมีองค์ประกอบสำคัญทำให้การเรียนรู้ได้ผลดีจะต้องศึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการทำงานได้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ ได้แก่ บุญกิริยาวัตถุ ๓^{๒๔}ฝึกตนให้เป็นคนดี มีมาตรฐานตั้งใจขยันหมั่นเพียร ให้ทาน รักษาศีล เจริญภavana แสวงหาที่อยู่อันเหมาะสม เช่น แสวงหาโรงเรียนดีๆ ที่ทำงานดีๆ และสังกะวัตถุ ๔^{๒๕}เป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นด้วยกำลังความคิด กำลังกายและกำลังทรัพย์ การทำตนให้เป็นประโยชน์เท่าที่จะทำได้ เช่น ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและสังคมจะได้รับความสำเร็จ ทั้งบุญกิริยาวัตถุ ๓ และสังกะวัตถุ ๔ มีองค์ประกอบด้วย คือ ๑.ด้านความเชื่อมั่นในตน ๒.ด้านลักษณะมุ่งอนาคต ๓.ด้านสุขภาพจิต ๔.ด้านการตระหนักรู้ ๕.ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู ๖.ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ๗.ด้านเจตคติต่อการเรียน ๘.ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ องค์ประกอบทั้ง ๘ ประการนี้เป็นเครื่องยืนยันในการเรียนรู้ การรู้คิด การหยังรู้ ทำให้เกิดสติปัญญาเฉลียวฉลาดในการเรียนรู้^{๒๖}

นายยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์กล่าวว่า สติปัญญาสมองของวัยรุ่นอยู่ในช่วงเวลาของการเรียนรู้แต่การเรียนรู้ในปัจจุบันเป็นการเรียนรู้แบบผิดๆ ที่มาจากสื่ออินเทอร์เน็ตและเพื่อน ดังนั้น

^{๒๒} จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร. “การวิจัยและพัฒนาจิตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. (บัณฑิตวิทยาลัย :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๒๓} กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, **วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนากรมศาสนา, ๒๕๕๗), หน้า ๒๑.

^{๒๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๓๐.

^{๒๕} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๗, อง.อฎฐก (ไทย) ๒๓/๑๑๔/๒๒๒.

^{๒๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**, หน้า ๑๕.

ทางออกที่จะทำให้วัยรุ่นเรียนรู้ได้ดี คือ การสร้างสื่อสาธารณะที่เข้มแข็งเพราะปัจจุบันสื่อกระแสหลักของไทยเป็นสื่อพาณิชย์ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบมากถ้าเราไม่ยากให้สังคมในอนาคตเต็มไปด้วยคนที่มีปัญหาเรื่องเพศเรื่องสื่อ การบริโภค เราก็ต้องเริ่มลงมือแก้ไขตั้งแต่บัดนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เช่น วัยรุ่น ๑๓-๒๐ปี ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ สถาบัน สื่อทุกประเภท หน่วยงานของรัฐ มูลนิธิที่เกี่ยวกับสิทธิเด็กและอื่นๆ ช่วยกันดูแลการควบคุมตรวจสอบและการดำเนินแก่ผู้กระทำผิดเหล่านี้ควรช่วยกันแก้ปัญหาโดยให้ความรู้แก่เยาวชนต่อไป^{๒๗}

นายแพทย์ประเวศ วะสีกล่าวว่า การศึกษาทั้งหมดล้วนเอาวิชาเป็นตัวตั้งไม่มีการศึกษาเพื่อให้เข้าใจตัวเองและการเปลี่ยนแปลง (Transformation) การศึกษาทุกระดับทุกประเภท ควรจะมีการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนรู้จิตใจและพัฒนาตนเองให้สูงขึ้นโดยมีทางเลือกหลายทาง ถ้าการศึกษาทำได้ดังนี้การศึกษาจะเป็นเครื่องมือสร้างให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีมีจิตใจและสติปัญญา รู้คิดอย่างสร้างสรรค์มีความสุขในการดำเนินชีวิตในอนาคต^{๒๘}

กุลธนา ธนาพงศธรกล่าวว่า แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาของเด็กและเยาวชนทำให้เห็นว่าความเคลื่อนไหวพยายามหาสิ่งที่ขาดหายไปให้กลับคืนจากเดิมที่แบ่งแยกส่วนทางร่างกายและจิตใจออกจากกัน การศึกษาที่มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้สาขาวิชาต่างๆ แต่ละเลยการเชื่อมโยงเข้าสู่ภายในกับการดำรงชีวิตที่อยู่ในจิตใจทำให้การบูรณาการกับศาสตร์สาขาวิชาเข้ากับการเรียนรู้ด้านใน เรียกว่า จิตและปัญญา^{๒๙} ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยแก้ไขวิกฤตการณ์ต่างๆ ให้เกิดขึ้นเป็นระบบโดยอาศัยการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสังคมส่วนด้านปัญหาของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีปัญหาซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านกายภาพเศรษฐกิจและสังคมเมืองประกอบกับเด็กและเยาวชนเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อการเจริญเติบโตมีความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายจิตใจและอารมณ์ ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหาหลากหลาย เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการฆ่าตัวตาย ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความรุนแรงต่างๆ ปัญหาที่สำคัญของวัยรุ่นในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาการเสพยาเสพติด ปัญหาเกิดจากการขาดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพร่างกายและปัญหาความรุนแรงทางสังคม ซึ่งมีสาเหตุมาจากครอบครัวและสภาพสิ่งแวดล้อมที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี^{๓๐}

ฉลองรัฐ อินทรีย์และคณะกล่าวว่า พฤติกรรมบุคลิกภาพของเยาวชน หรือทางด้านจิตใจ อาจสังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้รู้จักการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลภายในกลุ่ม มีความเป็นกัลยาณมิตรเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างกันได้อย่างเป็นเอกภาพ ผู้เรียนสามารถใช้เวลาทั้งด้านส่วนตัว ครอบครัว

^{๒๗} ยงยุทธวงศ์ภิมยร์สานต์, ศาสตร์แห่งการสู้ชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: กรมสุขภาพจิต, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

^{๒๘} ประเวศ วะสี, การศึกษาสมบูรณ์แบบคือวงกลมที่คุ้มครองโลกถึงที่สุด, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อุษาการพิมพ์, ๒๕๕๙), หน้า ๒๕-๒๖.

^{๒๙} กุลธนา ธนาพงศธร, แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๕๖), หน้า ๓๕.

^{๓๐} วิสูตรยังพลจันทร์, “การตระหนักในความสำคัญของการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม”, ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖).

และสังคมโดยรวมและดูแลสิ่งแวดล้อมรักษาสันติภาพได้อย่างเหมาะสม หากหมั่นสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนที่เป็นวัยรุ่นจะพบว่าเริ่มมีปัญหาแล้วจะต้องรีบเข้าไปแก้ไขอย่าปล่อยให้ผ่านพ้นไป เชื่อได้ว่าเมื่อเยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่เขาจะเป็นคนที่มีคุณภาพเป็นคนที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดและเป็นกำลังของประเทศชาติและสังคมต่อไป^{๓๑}

แนวคิดตามแนวพุทธจิตวิทยาเกี่ยวกับเยาวชน เป็นการพัฒนาปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม คือ การประยุกต์ใช้โยนิโสมนสิการเป็นวิธีการคิดที่มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการวางแผนในการทำงานแก้ไข้ปัญหาและช่วยในการตัดสินใจวิเคราะห์ติดตามผลการดำเนินงานหมายถึง การคิดหรือการพิจารณาโดยแยกแยะ^{๓๒} นั่นคือ ความเป็นผู้ฉลาดในการคิด คิดอย่างถูกวิธีถูกระบบ พิจารณาไตร่ตรองสาวไปจนถึงสาเหตุหรือต้นตอของเรื่องที่กำลังคิด คิดถึงรากถึงโคนแล้วประมวลความคิดรอบด้านจนกระทั่งสรุปออกมาได้ว่าสิ่งนั้นควรหรือไม่ควรดีหรือไม่ดีเป็นวิถีทางแห่งปัญญาเป็นธรรมสำหรับกลั่นกรองแยกแยะข้อมูลหรือแหล่งข่าวอีกชั้นหนึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งสัมมาทิฐิทำให้มีเหตุผลไม่มั่งงาย^{๓๓}

สรุปกล่าวโดยรวมจากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนปัจจุบัน ถือเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่สถาบันการศึกษาต้องเข้าไปช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงของทรัพยากรมนุษย์ที่จะเป็นกำลังของชาติในอนาคต ผู้วิจัยจึงใคร่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตปัญญาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแนวพุทธจิตวิทยาเกี่ยวกับปัญหาและพฤติกรรมเสี่ยงในการเรียนที่เป็นเหตุปัจจัยอันจะก่อให้เกิดพฤติกรรมแก่โรงเรียนครอบครัวยุคใหม่และสังคม และศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยชี้วัดสังคม ลักษณะจิตสังคม ลักษณะจิตเดิมที่ส่งผลต่อจิตปัญญาตามแนวพุทธจิตวิทยา ผู้วิจัยใคร่ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำรงชีวิตของนักเรียนตามแนวพุทธจิตวิทยา โดยการนำหลักธรรมและจิตวิทยามานำเสนอการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์แยกแยะให้สอดคล้องตามแนวพุทธจิตวิทยาและให้รู้คุณค่าของสื่อที่มาในทางอินเทอร์เน็ตเพื่อให้รู้เท่าทันกับกระแสโลกาภิวัตน์อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแนวพุทธจิตวิทยา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยชี้วัดสังคม ลักษณะจิตเดิม ลักษณะจิตสังคม ที่มีความสัมพันธ์ต่อจิตปัญญาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแนวพุทธจิตวิทยา

๑.๒.๓ เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจิตปัญญาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแนวพุทธจิตวิทยา

^{๓๑} ฉลองรัฐ อินทรีย์และคณะ, ปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นไทย, (คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๗), หน้า ๑๓๔.

^{๓๒} นัตตา ธรรมวงศ์ผล, “การสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อการคิดแบบโยนิโสมนสิการ”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๗).

^{๓๓} พระธรรมโกษาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), พุทธศาสนากับปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๘๓.

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ วิเคราะห์ปัญหาปัจจุบันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา มีลักษณะเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ปัจจัยชี้วัดสังคม ลักษณะจิตเดิม ลักษณะจิตสังคม ต่อจิตปัญญาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา มีอะไรบ้าง

๑.๓.๓ พัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจิตปัญญาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแนวพุทธจิตวิทยา มีโมเดลเชิงสาเหตุเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้ คือ

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง“ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตปัญญาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา”มีแนวคิดทฤษฎีหลักพุทธธรรมหลักจิตวิทยาทางตะวันตก และศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยชี้วัดสังคม ลักษณะจิตเดิม ลักษณะจิตสังคม และศึกษาปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะที่ส่งผลต่อจิตปัญญาตามแนวพุทธจิตวิทยาซึ่งมีแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ จำนวน ๒,๐๐๐ คน และโรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร จำนวน ๘๐๐ คน รวมจำนวน ๒,๘๐๐ คน โดยผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างทั้ง ๒ โรงเรียนของจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้จากการเปิดตารางขนาดตัวอย่างของ Krejcie และMorgan^{๓๔} จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้จำนวน ๗๒๐ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ และโรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้กำหนดระยะเวลาตั้งแต่ เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๘ถึง เดือนมิถุนายนพ.ศ.๒๕๕๙ รวมระยะเวลา ๗ เดือน

^{๓๔} Krejcie, Robert V., & Morgan, Daryle W, **Determining Sample Size for Research Activitie**, (Educational and Psychological Measureme, 30 (3), 1970), p. 608.

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑. ลักษณะจิตเดิม หมายถึง ลักษณะทางจิตใจที่เป็นพื้นฐานของความคิดและความรู้สึกของบุคคลที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล ครอบครัวและสมาชิกในชุมชน และเป็นสภาวะทางจิตใจที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรม ประกอบด้วย

๑.๑ ด้านความเชื่อมั่นในตน หมายถึง ความมั่นใจ หรือความกล้าของบุคคลที่จะทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จได้ตามที่ตนได้ตั้งใจไว้ แม้ว่าจะมีอุปสรรคก็ยังไม่ทำให้เกิดความย่อท้อยังคงสามารถทำสิ่งที่ตนชอบมีความเพียรพยายาม มีความพอใจ มีความมุ่งมั่น มีความไตร่ตรองคิด เพื่อเกิดความมั่นใจว่าตนสามารถที่จะกระทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความถูกต้อง

๑.๒ ด้านลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลและเล็งเห็นผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมีการวางแผนการเรียนรู้การทำงานและการวางแผนในการดำเนินชีวิตในอนาคตของตน ซึ่งมีความมุ่งมั่น มีความคิดไตร่ตรองมุ่งอนาคตไปข้างหน้า โดยมีการวางแผนและการแสดงออกของนักเรียน

๑.๓ ด้านสุขภาพจิต หมายถึง สภาวะของจิตใจที่มีความสุขสามารถควบคุมอารมณ์ให้มั่นคงทำจิตใจให้เบิกบานแจ่มใสปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ทุกสถานการณ์ โดยปราศจากความวิตกกังวลหรือข้อขัดแย้งใดๆ ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและสังคม

๑.๔ ด้านการตระหนักรู้ หมายถึง การที่บุคคลนึกคิดได้ด้วยปัญญาจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้าอันเกิดจากบุคคลสถานการณ์กลุ่มสังคมที่โน้มน้าวหรือที่จะตอบสนองในทางบวกหรือทางลบเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ โดยองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดความตระหนักรู้และมีความเข้าใจมีอารมณ์ความรู้สึก มีการแสดงออกทั้งทางกายทางวาจาที่มีต่อสิ่งเร้า หรือแนวโน้มที่บุคคลจะกระทำของตนในด้านดีหรือชั่ว

๒ ลักษณะจิตสังคม หมายถึง ลักษณะทางจิตใจที่มีความเกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมความสัมพันธ์ทางความคิดและพฤติกรรม ประกอบด้วย

๒.๑ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันของครู ได้รับการยกย่องในหมู่นักเรียนทำให้อุบัติความรู้สึกว่าครูเป็นที่พึ่งให้ความอบอุ่นและปลอดภัยของนักเรียน พร้อมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดพัฒนาการจิตที่ดีของนักเรียนทางด้านอารมณ์สังคมและการเรียนรู้

๒.๒ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน หมายถึง การรับรู้เรื่องราวของชีวิตจากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่มหรือจากการได้ร่วมกิจกรรมมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีการสนทนาพูดคุยกันเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันที่ตนได้พบเห็นหรือร่วมกิจกรรมด้วยกันในขณะที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน

๒.๓ ด้านเจตคติต่อการเรียน หมายถึง สภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์เรียนรู้จากอาจารย์ผู้สอน และการรับรู้จากการเรียนของนักเรียนอันเป็นผลทำให้เกิดมีท่าทีหรือมีความคิดเห็นรู้สึกต่อความนึกคิดและความต้องการในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

๒.๔ ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาตนให้เกิดมีจิตและปัญญาจากการเรียนรู้และพร้อมที่จะพัฒนาตามสติปัญญาของตนตามสภาพแวดล้อม เพื่อดำรงชีวิตอยู่

ร่วมกันได้อย่างปกติ นักเรียนสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมต่างๆ ของตนไปในทางที่ดีขึ้นหลักจากการเรียนรู้

๓. จิตปัญญา หมายถึง การศึกษาที่ทำให้เข้าใจภายในของตัวเองรู้ตัวเข้าใจความจริง ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับชีวิตและธรรมชาติ เกิดความเป็นอิสระความสุขเกิดปัญญา และความรักต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งปวง ในที่นี้หมายถึงจิตปัญญาตามแนวพุทธจิตวิทยา ซึ่งมีประกอบด้วย

๓.๑ ด้านการพัฒนาจิต หมายถึง การกำจัดจิตใจและอารมณ์ให้มีความสงบเยือกเย็นตามหลักพุทธธรรม และนำสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้เกิดประโยชน์ไปในทางที่ดี ถ้าจิตของคนเราได้มีการฝึกฝนอบรมเป็นอย่างดีก็จะเกิดความรักใคร่เอ็นดูมีเมตตาสาธยายต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ตลอดจนมีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวมและสามารถเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

๓.๒ ด้านการพัฒนาปัญญา หมายถึง ความรู้เกิดจากการฟัง การคิดพิจารณาอย่างชนิดที่มีความเข้าใจและทดลองการปฏิบัติจนเกิดเป็นความรู้ ประกอบกับการอ่านหนังสือตำราสิ่งที่เป็นสารประโยชน์สำคัญและรู้จักแยกแยะเนื้อหาสรุปใจความนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อจะได้อยู่กับโลกชีวิตและธรรมชาติได้อย่างเหมาะสม

๓.๓ ด้านการพัฒนาสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนที่อยู่ร่วมกันไปในทางที่ดีขึ้นทั้งทางวัตถุและจิตใจอันทำให้การดำเนินชีวิตให้เจริญรุ่งเรือง มีความรักสามัคคีในหมู่คณะของครอบครัวตามฐานะของแต่ละบุคคล โดยปราศจากภัยอันตรายต่างๆ เพื่อให้เกิดความมีความสุขและเจริญก้าวหน้าในสังคม

๔. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ และโรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ทำให้ทราบปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทราตามแนวพุทธจิตวิทยา

๑.๖.๒ ทำให้ทราบปัจจัยชีวิตสังคม ลักษณะจิตเดิม ลักษณะจิตสังคม ที่มีความสัมพันธ์ต่อจิตปัญญาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแนวพุทธจิตวิทยา

๑.๖.๓ ทำให้ทราบผลการพัฒนาโมเดลสมการเชิงสาเหตุจิตปัญญาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแนวพุทธจิตวิทยา

๑.๖.๔ นำผลของการวิจัยครั้งนี้ให้กับสถาบันการศึกษานำไปเป็นแนวในการปฏิบัติประกอบการศึกษาด้านวิชาการของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแนวพุทธจิตวิทยาต่อไป